

עת"א 32018/11/18 - ראמי שוויקי נגד הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש דרום וירושלים, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

לפני כב' השופט אהרן פרקש, נשיא
עת"א 32018-11-18
שוויקי נ' הממונה על עבודות שירות -
מפקדת גוש דרום וירושלים ואח'

העותר

ראמי שוויקי
ע"י ב"כ עו"ד רמי עותמאן

נגד

המשיבים

1. הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש דרום וירושלים
2. מדינת ישראל
ע"

ע"י ב"כ עו"ד מוריה ביינה
מפרקליטות מחוז ירושלים (פלילי)

פסק דין

לפניי עתירה, לפי סעיף 1n51 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: "**חוק העונשין**"), על החלטת המשיב 1 (להלן: "**המשיב**" או "**הממונה**"), אשר דחה את בקשתו של העותר להתיר לו לצאת לחוץ לארץ לפרק זמן קצר לצרכי עבודה במהלך ריצוי עונש בעבודות שירות.

רקע עובדתי ועיקרי טענות הצדדים

1. ביום 23.5.18, בית משפט השלום בירושלים (כב' השופט א' סלע), אישר הסדר טיעון "סגור" בין המדינה לבין העותר, וגזר על העותר שישה חודשים של מאסר לריצוי בעבודות שירות (ת"פ 39991-05-14). העותר החל לרצות עונשו ביום 3.7.18.

2. ביום 31.10.18, במהלך ביצוע עבודות השירות, שלח ב"כ העותר מכתב (באמצעות הפקס) למשיב ובו נאמר: "**אבקש את אישורכם ליציאה קצרה של הנדון לחו"ל לצרכי עבודה, מיום חמישי בערב ה- 15.11.18 ועד מוצ"ש ה- 17.11.18**". בבקשה לא ניתנו נימוקים נוספים כלשהם, כמו כן לא צורף כל מסמך לתמיכה בנאמר בה.

3. מכתב זה לא נענה על ידי המשיב, ובימים 4.11.18, 6.11.18, 8.11.18 שלח ב"כ העותר תזכורות למשיב (באמצעות הפקס), וגם פניותיו אלו לא נענו.

4. ביום 14.11.18 הוגשה עתירה זו. בעתירה טוען העותר, כי הוא עצמאי ונדרש לנסוע לטורקיה למטרת

עבודה, מיום 22.11.18 - 24.11.18. כן נטען, כי הנסיעה לא תפגע בריצוי עבודות השירות, זאת מאחר שהמדובר בנסיעה ביום חמישי בערב, לאחר סיום עבודתו באותו יום במקום שם מבצע הוא את עבודות השירות, ועד למוצאי שבת. העותר מדגיש, כי מיום הגשת כתב האישום נגדו, בשנת 2014, ועד ליום 1.7.18, יצא מהארץ מידי חודש בחודשו לחו"ל לצרכי עבודה ושב ארצה.

5. העותר מציין, כי ביום 6.9.18 הגיש עתירה קודמת להתיר לו יציאה לחו"ל לזמן קצר, אולם זו נדחתה על הסף (עת"א 12483-09-18, על ידי כב' השופט מ' סובל), עקב אי מיצוי הליכים לפני הרשות המנהלית, כאשר לא נמצאה פניה מוקדמת שלו אל הממונה טרם הגשת העתירה.

6. עוד נאמר בעתירה הנוכחית, כי לאחר דחיית עתירתו הקודמת, עשה העותר מאמצים רבים לטפל בנושא שבגללו נדרש לצאת לחו"ל, אולם מאמציו לא צלחו, מאחר שהחברה בחו"ל אינה מסכימה להעביר תשלום עבור הסחורות שלא בנוכחותו האישית שם, וזאת לצורך מעבר על החשבונות בין הצדדים, כפי שסוכם ביניהם בעת עריכת ההתקשרות (מכתב מיום 13.11.18, שנשלח אל העותר מאיסטנבול - נספח ד לעתירה).

לפי העותר, יציאתו לחו"ל חיונית לצרכי עיסוקו, שפרנסתו ופרנסת משפחתו תלויים בו, ומניעת יציאתו לחו"ל עלולה לגרום לנזק כספי כבד ופגיעה בעסק. העותר מדגיש, כי הוא מסכים לכל החלטה בדבר הפקדה כספית וערבות שתקבע על ידי בית המשפט על מנת שיוכל לצאת לחו"ל בין המועדים שצוין.

7. בעתירה נאמר עוד, כי חוק העונשין והתקנות שתוקנו על פיו, אינם שוללים אפשרות להתיר לאסיר המבצע עבודות שירות יציאה לחו"ל לפרק זמן קצר, ובמיוחד שעה שהעותר לא יחסיר ימי עבודה. לעניין זה הפנה לפסיקה לתמיכה בעמדתו.

8. המשיבים בתגובתם מבקשים לדחות את העתירה. נאמר, כי פנייתו של ב"כ העותר אל המשיב מיום 8.11.18 התקבלה במשרדו, וצוינו בה תאריכים שונים מאלו המצוינים בעתירה (תשובת הממונה אל ב"כ העותר מיום 15.11.18 (להלן: "**תשובת הממונה**") צורפה לתגובה - נספח א).

עוד נאמר בתגובה, כי עם קליטתו של העותר לריצוי עונשו, הובהרו לו תנאי עבודות השירות והוראות חוק העונשין. בהתאם לכך, נקבעו נהלי הממונה הקובעים כללים ליציאת עובד לחו"ל במהלך ריצוי עונשו, ורק במקרים חריגים רשאי הממונה לשקול מתן אישור יציאה מן הארץ לזמן מוקצב. מטרת יציאתו מן הארץ של העותר היא למטרה עסקית, ואינה מעלה כל נסיבות חריגות המצדיקות חריגה מן הכלל. לעותר נותרו כחמישים ימי עבודות שירות עד לסיום ריצוי העונש. המשיבים הפנו להחלטה של בית המשפט העליון אשר תומכת בעמדתם, לשיטתם.

9. בתשובת הממונה לפנייתו של ב"כ העותר נאמר, כי על פי הוראות החוק, התקנות והנהלים שנקבעו לעניין איסור יציאה מן הארץ בתקופת ביצוע עבודות השירות, העבודה צריכה להתבצע "ברציפות".

הודגש, כי שעה שהחל העותר בביצוע עבודות השירות, ביום 3.7.18, חתם על מסמך שם נכתב במפורש כי חל איסור לצאת מן הארץ בזמן ריצוי עבודות השירות, ועניין זה אף הובא לידיעתו במסגרת ראיון הקליטה עליו חתם באותו מעמד.

עוד נכתב בתשובת הממונה, כי הממונה על עבודות השירות מוסמך לאשר יציאת עובד שירות מן הארץ, ואולם היתר שכזה יינתן אך ורק במקרים חריגים, הומניטאריים ויוצאי דופן, כגון נסיעות שלא היו צפויות מראש, שאינן תלויות בעובד השירות ושלא ניתן לדחותן לאחר תום ריצוי עבודות השירות. עניינו של המשיב לא בא בכלל החריגים האמורים, ולפיכך בקשתו נדחתה.

10. בדיון לפניי הלין ב"כ העותר על כך, כי פנייתו אל הממונה לא נענו על אף התזכורות ששלח, ותשובת הממונה ניתנה רק עם תגובת המשיבים לעתירתו. לדבריו, הממונה פעל בחוסר תום-לב שעה שלא נענה למכתביו שנשלחו מספר פעמים, בנוסף לפניות טלפוניות שערך למשרדי הממונה.

משהתבקש ב"כ העותר לומר מדוע לא כלל במכתבו אל הממונה פירוט באשר למטרת נסיעתו של העותר לטורקיה ולצורך לעשות זאת כעת; מדוע לא יכול העותר להמתין לכך לאחר שיסיים את ריצוי עונשו; ומדוע לא צירף מסמך כלשהו לתמיכה בבקשתו - השיב ב"כ העותר כי ציפה שהממונה הוא זה שיפנה אליו לבקש את הפרטים הללו.

11. ב"כ העותר טען עוד, כי מבוקשו של העותר הוא לצאת לסוף השבוע הקרוב, או בסוף השבוע הבא, עקב הדרישה לנוכחותו בטורקיה לצורך הסדר התשלומים בגין יבוא שביצע לארץ במסגרת עסקיו. לדבריו, היה ולא תאושר יציאתו של העותר, ייגרם לו נזק כספי ממשי, שלא יהא ניתן לתיקון לאחר מכן.

עוד ציין, כי במהלך התקופה מחודש ינואר 2018, היינו בתקופה שלאחר הגשת כתב האישום וטרם מתן גזר הדין, ואף לאחריו, יצא העותר מידי חודש לחו"ל לסוף שבוע לצרכי עבודתו ושב ארצה, לרבות ביום 1.7.18, יומיים לפני תחילת ריצוי העונש.

12. ב"כ המשיבים טענה, כי בקשת ב"כ העותר הגיעה לממונה רק ביום 8.11.18, וכי שיקוליו הם שיקולים מהותיים. הממונה בחן את הבקשה על אף שהייתה לקונית ולא הוצגו מסמכים אשר למטרת הנסיעה. ב"כ המשיבים מסרה, כי לאחר הגשת כתב האישום לא הוגשה בקשה לעיכוב יציאתו מן הארץ של העותר, ונסיעותיו התכופות נעשו בלא צורך בהפקדת ערבון, או בערבות כלשהי.

דין והכרעה

המסגרת הנורמטיבית

13. סעיף 1n51 לחוק העונשין, שהוסף לחוק העונשין בשנת 2012, במסגרת תיקון 116 לחוק העונשין, קובע, כי - "עובד שירות לא יצא מהארץ במהלך תקופת עבודת השירות, אלא באישור הממונה".

תקנה 10 לתקנות העונשין (נשיאת מאסר בעבודות שירות), תשע"ב - 2011 מורה, כי **"הממונה, רכז עבודות שירות, או מפקח, רשאים לאשר או להורות לעובד שירות להעדר מעבודת שירות..."**, (לרבות "(2) מסיבה מיוחדת אחרת ובלבד שההיעדרות לא תעלה על עשרה ימים רצופים").

הממונה פועל על פי נוהל מס' 03-1008 "מניעת יציאה מהארץ לעובדי שירות - רישום בביקורת הגבולות", בתוקף מיום 18.6.09 ועודכן לאחרונה ביום 8.9.14 (להלן: **"הנוהל"**).

בנוהל נאמר בסעיף 1.1, כי: **"עובד שירות המרצה מאסר בעבודות שירות, מוגבלת יציאתו מן הארץ כל עוד לא הסתיימה תקופת ריצוי עונשו"**.

בסעיף 3.4 לנוהל זה נאמר, כי **"עובדי שירות מנועים מלצאת מהארץ במהלך ריצוי עונשם, כאמור לעיל. עם זאת, במקרים חריגים (כגון: מות קרוב מדרגה ראשונה/טיפול רפואי דחוף וכדו'), רשאי הממונה הארצי על עבודות השירות לשקול מתן אישור יציאה מהארץ לזמן מוקצב"**.

בסעיף 5.1 לנוהל נקבע - **"עובד שירות המבקש לצאת מן הארץ יגיש בקשה בכתב ויצרף אסמכתאות מקוריות 14 יום לפני המועד המבוקש ליציאה מהארץ, המפקח יבהיר לו כי עליו להגיש בקשה בכתב כולל אסמכתאות להיתר יציאה מהארץ לממונה הארצי... המלצת המפקח באמצעות הרכז בתוספת חו"ד עדכנית על תפקודו תוגש לממונה הארצי לאישורו"**. (ההדגשה אינה במקור - א' פ').

כפי שציין חברי, כב' השופט מ' סובל, בעתירתו הקודמת של העותר שנדחתה (עת"א 12483-09-18), המדובר בתהליך רב-שלבי במסגרתו הבקשה נבחנת תחילה על ידי המפקח הישיר על עובד השירות, ולאחר מכן מועברת לממונה הארצי על עבודות השירות באמצעות הרכז המחוזי, בצירוף חוות דעת עדכנית באשר לתפקודו של העובד.

מן הכלל אל הפרט

14. אין חולק, כי העותר לא פעל על פי האמור בסעיף 5.1 לנוהל, כאשר לא פנה תחילה למפקח הישיר עליו. זאת ועוד. בפנייתו של ב"כ העותר באופן ישיר לממונה ביום 8.11.18, ובהמשך בימים האחרים שפנה לממונה (תוך עקיפת המדרג המתואר בסעיף 5.1 לנוהל), לא צירף ב"כ העותר מסמך כלשהו. כמו-כן, הפנייה הייתה לקונית, ללא כל נימוק לצורך ולדחיפות של העותר ליציאה הנוכחית לחו"ל, מדוע אינו יכול להמתין לסיום עבודות השירות, והאם אין אחר היכול לבצע את הנדרש בחו"ל.

אין בידי לקבל את הנימוק של ב"כ העותר, כי היה על הממונה לפנות אליו ולבקש ממנו מסמכים לתמיכה בבקשה. לעותר הובהר עם תחילת עבודות השירות בדבר איסור היציאה לחו"ל ואף חתם על כך. העותר הוא

המבקש לחרוג מן הכלל ולהתיר יציאתו לחו"ל, עליו לשכנע את הממונה כי המדובר במקרה חריג ויוצא דופן, שלא היה צפוי מראש, או בנסיבות שלא היו צפויות מראש, שאינן תלויות בו ושלא ניתן לדחותן לאחר סיום ריצוי העונש.

15. ב"כ העותר ביקש להשוות את עניינו של העותר לעת"א 1462-05-14 **קובי סער נ' מדינת ישראל** (4.5.2014), שם התיר בית המשפט לעותר לצאת לחו"ל עקב הצורך לבצע פעולה בנקאית במקום שרק לו הייתה הזכות לבצעה. כן ביקש לסמוך על אשר הוחלט בעת"א 29319-07-12 **שניר חיים דורי נ' מדינת ישראל** (19.7.2012), שם הותר לשוער בקבוצת כדורגל להצטרף לקבוצתו במחנה אימונים בן שבוע בחו"ל. כך גם בעניין עת"א 53844-02-15 **יצחק שושנה נ' מדינת ישראל** (16.3.2015), שם היה מדובר על יציאה לחו"ל לצורך טיפול רפואי באשת האסיר וחתונת בנו.

לדעתי, אין הראיה דומה לנדון, שכן בכל אחד מהאירועים שצוינו לעיל הנתון המרכזי הוא כי לא הייתה אפשרות לבצע את המטלה בגינה התבקשה היציאה לחו"ל באמצעות אחר (ראו: עת"א 18020-12-16 **שמש מנצור נ' הממונה על עבודות השירות ואח'** (18.12.16) (להלן: "**עניין שמש**").

יצוין, כי בעניין **שמש** הנזכר, דחה בית המשפט (סגן הנשיא (כתוארו אז) ר' שפירא) את עתירתו של העותר להתיר לו לצאת לאוקראינה למשך שמונה ימים, לבצע הזמנה של מוצרים שונים עבור המשתלה שהוא בעליה המוכרת גם ריהוט ומוצרים לבית ולגן. בית המשפט נימק את דחיית העתירה בכך, שהעותר הוא אחד מהבעלים של המשתלה, על פי מסמך שהוגש לתיק בית המשפט, ולא הובהר מדוע לא יכול אחד מהבעלים האחרים של המשתלה לצאת לחו"ל ולטפל בהזמנת הפריטים, תוך שמירה על קשר רציף עם העותר באמצעי תקשורת קולית וחזותית המצויה היום בידי כל אדם. בית המשפט ציין עוד, בשולי הדברים, כי לא צורפה לעתירתו של העותר כל תיעוד ממנה עולה כי העותר אמור להגיע לאירוע מכירות (כגון תערוכה) המתקיים רק בפרק הזמן בו ביקש לצאת לחו"ל, וכי לא ניתן לבצע את הזמנת הציוד גם במועדים אחרים ובדרכים אחרות.

16. ב"כ העותר ביקש לסמוך את טענותיו גם על שנפסק בעת"א 39600-10-17 (**מרואת נ' הממונה על עבודות השירות - מפקדת גוש צפון ואח'** (13.11.2017) - כב' השופט י' בן חמו) (להלן: "**עניין מרואת**"). אשר קיבל את עתירת העותר שם, לאשר יציאתו לחו"ל לפרק זמן קצר לצרכי עבודה. נקבע באותו עניין, כי הממונה לא הפעיל את שיקול הדעת שניתן לו מחמת שטעה וסבר שאיננו מוסמך ואין לו שיקול דעת לבטל צו עיכוב יציאה מן הארץ, ולפיכך דין החלטתו להתבטל.

כן נומקה ההחלטה בכך, שהעותר שם הוא בעל מפעל המעסיק 14 עובדים המפרנסים משפחות, ובשים לב לכך שתקופת האחריות על מכונות שרכש העותר בטורקיה, שנתגלו בהן תקלות, עומדת לפוג ולאחר מו"מ ארוך הסכים המפעל לספק לעותר מכונות חדשות ובלבד שהעותר יגיע לטורקיה בתוך תקופת שנת האחריות ויבדוק התאמת המכונות החדשות ואף ינסה אותן בטרם יסופקו לו, על מנת למנוע טענות בעתיד. עוד נאמר, שנגד העותר שם היה תלוי ועומד צו עיכוב יציאה מן הארץ מאז נעצר לחקירה במסגרת ההליך הפלילי בשנת 2015 ובמהלך כל תקופת ניהול משפטו לא יכול היה לצאת מן הארץ, משום שהיה תלוי ועומד כנגדו צו עיכוב יציאה מן הארץ.

אף כאן אין בידי לקבל הסתמכותו של ב"כ העותר על עניין **מראות**. לעומת המתואר, בענייננו, לא היה כלל תלוי נגד העותר צו עיכוב יציאה מן הארץ והעותר יצא מישראל ושב אליה באורח חופשי, במהלך השנה האחרונה, מעת שהוגש נגדו כתב האישום, לאחר גזר הדין (שניתן ביום 23.5.18) ועד יומיים לפני שהתייצב לריצוי העונש המוסכם (3.7.18). לכאורה, לא הייתה מניעה מצדו של העותר לסיים את ענייניו הנטענים בטורקיה בטרם החל לרצות את עונשו, ולא מצינו כי ניתן הסבר כלשהו מדוע לא עשה כן. שכן, כאמור, ידע שבעת תקופת ריצוי העונש, ככלל, לא ינתן אישור ליציאה לחו"ל מלבד מקרים נדירים וחריגים, שענייננו לא בא בכללם.

17. בשולי הדברים נציין, האמור ברע"ב 10509/06 **פרידמן נ' שירות בתי הסוהר ואח'** (4.2.2007), שם דחה כב' השופט (כתוארו אז) א' גרוניס את בקשתו של המבקש לאפשר לו להעדר מעבודות השירות למשך 10 ימים למטרת נסיעה עסקית מחוץ לישראל:

"אכן, מטבע הדברים פחותות המגבלות המוטלות על עובד השירות ביחס לאסיר רגיל, אולם עודנו אסיר הוא, המרצה את עונשו. אין מקום לאפשר לאסירים, בין אם מרצים הם את עונשם בין כתלי הכלא, ובין אם בעבודות שירות, להפסיק את ריצוי עונשם אך ורק מהטעם שהתעורר להם צורך עסקי דחוף. אין זו כוונתו של סעיף 10(ב) לתקנות. כפי שציין בית המשפט קמא, היעדרות מעבודות השירות "מסיבה מיוחדת" תאושר רק במקרים חריגים ונדירים, כגון מצב רפואי קשה במיוחד של בן משפחה קרוב".

18. כאמור, העותר לא צרף לבקשותיו מסמכים כלשהם, כגון חוזה, שוברים בנקאיים לתשלום ועוד, לתמיכה בבקשתו והמסמך היחיד התומך בכך הוא המסמך מיום 13.11.18 שהתקבל בפקס מאיסטנבול טורקיה (נספח ד' לעתירה), יום לפני הגשת העתירה, ובו מלין הכותב על השהיית ביקורו של העותר שם כפי שהוסכם ביניהם, וכי אם לא יגיע העותר, לא יוכל התשלום להתבצע, כפי שסיכמו ביניהם לפני שנתיים. לפיכך הביע הכותב את תקוותו כי העותר יגיע בהקדם להתקדמות העסקה שנרקמה ביניהם. גם במסמך זה אין ציון כלשהו של תאריך בו נדרש העותר להגיע לאיסטנבול. היינו, לכאורה, אין כל דחיפות להגעתו של העותר כבר כעת לאיסטנבול.

19. לסיכום, הממונה בחן את בקשתו של העותר, הגם שלא הייתה מפורטת ומנומקת, כפי שהיה מצופה. על יסוד כל האמור, איני מוצא לנכון להתערב במסקנתו של הממונה ולא מצאתי כל פגם בהחלטתו.

20. **בנסיבות אלה העתירה נדחית.** אין צו להוצאות.

המזכירות תשלח העתקים לבאי כוח הצדדים.

ניתן היום, י"ז כסלו תשע"ט, 25 נובמבר 2018, בהעדר הצדדים.